

Peter

Matti

Åke

Erik

Torsten

Deras älsklingar bär namn som Archimedes, Solo, Dolmar och Bamse. De gillar ljudet av en trekvartstums mörkdredja mot färskt trä. De har knöckfulla garage.

TEXT: MI EDVINSSON FOTO: CECILIA KREUZBERGER

Et drygt 20-tal nordiska samlare dyker upp på sommarens stora motorsågshöjdpunkt, International Chainsaw Collectors årsträff i Selbu utanför Trondheim, Norge. Några kommer med hela släpvagnen full av antika motorsågar. Sågarna beundras av intresserade besökare av veteranmaskinmässan som hålls bredvid och stegras när kännarna startar sina förkrigsvidunder och griper sig an stockarna så att flisorna yr.

På kvällarna får motorsågsexperterna verkligen grota ner sig i diskussioner om sågmodeller, förgasare och konstruktörer. När de inte träffas i verkliga livet, möts de på sitt eget internetforum, chainsawcollectors.se. Forumet startades för några år sedan av samlaren Magnus Mattisson och har i dag 4 000 aktiva medlemmar.

Boggi var på plats i Selbu och träffade några av de hängivna.

Det kallas motorsågskärlek

Vänd ▶

Matti

Här gäller det att hålla för öronen!!!

SUPERSÅG!
Matti förevisar sin egenhändigt byggda Hot Saw. Den är vätskekyld och gör 18 000 varv/minut. Ljudet är öronbedövande.

Matti Kivistö visar upp sin **Sally från 1946**, en ringsåg med 4-takts cumminsmotor på 1,5 hk. Modellen har en rund sågklinga som drivs via ett drev från motorn. Ett stödben gör sågen lätt att hantera på vedbacken. Sågen tillverkades bara under en kort period i USA.

Han byggde en egen Hot Saw

Matti Kivistö, Ruovesi, Finland

Matti Kivistö är enligt egen utsago Europas största samlare av tvåmansmotorsågar. – Och kanske den galnaste, tillägger han. I dagsläget har han 400-500 sågar varav över 100 tvåmanssågar. Garaget hemma på gården, som är avsett för tre bilar, är så fullt av sågar att han inte ens får in en cykel. Varför samla på sågar?
– Motorsågar ligger nära mitt hjärta. Jag gillar de gamla bäst för att tekniken är enkel och för att de är så unika. Förr hade varje tillverkare sin egen idé och sågarna anpassades efter lokala behov. Så var det ända fram tills på 50-talet, säger Matti.
Motorsågen som blev starten fick han 1972 av en granne, en **Dolmar CP av 1956 års modell**. Den fungerade inte. Efter två veckor

fick Matti sågen att gå som den skulle. De tekniska utmaningar Matti ger sig i kast med handlar inte bara om antika sågar. Av ett Stihlhandtag och en kartmotor – en **Parilla** på 25 hästar och 100 kubik – har han knåpat ihop en tävlingssåg.
Svärd, kedja och drev är plockade från andra sågar, resten är egen uppfinning. Den är vätskekyld och väger 19 kilo. Med ett varvtal på 18 000 varv per minut är ljudnivån fruktansvärd.
– Jag ville prova om det var möjligt att bygga en egen Hot Saw, och det var det. Den går utav helvete, säger Matti förtjust.
Mattis äldsta såg är en **Rinco från 1928**. Modellen är Finlands första tvåmanssåg. Favoriten är en **Hiry PS 90 från 1958**, den första såg med bensinmotor som tillverkades i Finland.
– Den är riktigt svår att hitta nuförtiden, säger Matti. ■

Erik

”Jag behövde nåt att syssla med”

Erik Foss, Trondheim, Norge

När Erik Foss blev medlem i Selbu Veteranklubb fick han en idé. Varför inte arrangera den årliga sågsamlarträffen ihop med klubbens sommarevenemang? Det borde bli succé! Och det blev det också.
Erik har själv samlat gamla motorsågar i över 20 år och har i dag 150-200.
– Det började när jag bodde ensam med min pojke. Jag behövde något att syssla med om kvällarna när han hade somnat. Då hittade jag hittade min fars gamla såg som jag plockade isär och reparerade, berättar Erik.
Som barn fick Erik följa med sin far i skogen och hugga timmer till huset som familjen skulle bygga. Själv tror han att det är känslan från den tiden som får honom att tycka om veteranmotorsågar.

De som ser han samling berättar ofta om hur det var förr när skogsbruket mekaniserades. Efter kriget började Norge importera motorsågar, främst från USA. Det blev så hård konkurrens bland återförsäljarna att de smög omkring i skogarna och utförde sabotage. Till exempel hällde de vatten i konkurrenternas sågar för att de inte skulle fungera – allt för att få sälja sina egna istället.
Favoriten är en norsk **Bamse från 1954** med bensinmotor, en uppföljare till Comet som gick på diesel. Modellen är känd för att inte fungera så bra.
– Tekniken var sinnrik, men folk saknade tekniskt kunnande, så det blev mycket problem. Sågen har ett insprutningssystem som styrs via tryck från vevhuset. Vid minsta läckage, slutar den att fungera. Jonsered konkurrerade så småningom ut Bamse, berättar Erik som kan det mesta om norska sågar. ■

“Samlandet är en social grej”

Åke Björkhem, Olofström, Sverige

En BE-BO från 1949, den första svensk-tillverkade enmansmotorsågen som fanns, blev starten på Åke Björkhems samlande. Sedan upptäckte han motorsågsforumet på Internet.

– Forumet är så fantastiskt. Man lägger ut en bild på en såg, och dagen efter har man positiva kommentarer från Japan, USA, Tyskland och alla möjliga ställen, säger Åke.

I dag har Åke 240 olika motorsågsmodeller som går att beskåda i ett litet museum han ställt i ordning hemma på sin skogsgård.

– Det händer att besökarna tar med sig någon gammal såg som de vill bli av med, säger Åke.

Åke vill helst ha sågar före kastskyddens tid. Originalförpackning och instruktionsbok är extra plus i kanten. Målade sågar kommer inte ifråga. Att de fungerar spelar däremot inte lika stor roll, bara de är kompletta.

– Jag är ingen tekniker. För mig är samlandet mest en social grej. Man träffar ju så många trevliga människor, säger Åke.

Favoritsågen i samlingen är en **Partner X21 från 1959**, en modell som det inte finns många av i världen. Modellen före X21:an var en populär såg och en av Sveriges mest sålda. Den nya X21 skulle utrustas med ett längre svärd för att lämpa sig för export. För att göra sågen stark nog för det längre svärdet byggdes en växellåda. Konstruktionen floppade och resulterade ibland annat i spruckna vevhus. Alla som hade köpt modellen uppmanades att lämna in sina sågar och få dem utbytta eller lagade.

– Den är lika unik som ett feltryckt frimärke, säger Åke. ■

Publiken vill gärna se och höra sågar i full aktion. Sågen som Magnus Mattisson visar är dock en sprillans ny modell från Jonsered som lanseras 2012. Magnus är Mr Motorsåg och driver internetforumet chainsawcollectors.se.

“Jag vill ha sågarna till att kapa ved”

Torsten Nilsson, Umeå, Sverige

Han må ha varit universitetslärare i halva sitt yrkesliv, men tummen sitter där den ska. Torsten har till och med byggt en egen traktor.

Han har en blygsam samling på sju motorsågar.

– Jag är inte någon typisk samlare, för jag vill ha sågarna till att kapa ved med där hemma. En tvåmanssåg skulle jag aldrig vilja ha, hur unik den än är.

Det där med äldre sågar halkade han in på av en ren slump när han sökte information på en skogssajt och fick kontakt med motorsågssamlaren Magnus Mattisson. Torsten passade på att fråga var han kunde hitta kolvringar till sin trasiga Jonsered.

– ”Gå in på Skog & Trädgård i Umeå, fråga efter Mats och hälsa från mig så ordnar det sig”, skrev Magnus. Det lät ju helt osannolikt, men det fungerade, säger Torsten.

Vid ett besök hos sin nya vän Magnus fick Torsten en **Jonsered 621** till skänks. Efter att ha plockat ner den i atomer och skruvat ihop den igen fungerade den utan problem. Torsten hjälper numera Magnus att sköta motorsågssamlarnas internetforum. Då och då får han en gammal såg som tack.

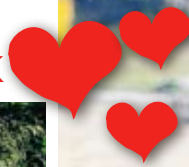
Torsten tycker att det är roligt att ha gamla motorsågar. När han går ut på vedbacken brukar han känna efter vilken såg han har lust att använda just den här dagen. Kanske blir det en Homelite från 60-talet, tills händerna börjar pirra för mycket av vibrationerna.

– De är så olika att köra. Varje sågmodell har sin egen karaktär. Allra mest går min Jonsered 621 från 1971. Den är bra. Den har inget kastskydd och ingen kedjebroms, men däremot avvibrering. ■

Klassiker

Vänd ►

Peter

Archimedes är hans stolthet

Peter Ekdahl, Norrköping, Sverige

Peter Ekdahl jobbade i början av 1980-talet som skogsarbetare. Idag reparerar av skogsutrustning.

– Jag brukade hjälpa folk i deras trädgårdar. När jag hörde talas om andra som samlade på gamla motorsågar fick jag lust att börja själv. Nu har jag 175 olika modeller, säger Peter.

Peter har dator, men använder sig inte av Internet för att hitta nya samlarobjekt. Han gör på gammalt hederligt vis och lägger ut annonser i lokaltidningarna. Givande är också att vara med på skogsdagar där han kan prata med traktens markägare. Inte sällan har de ett gammalt "lik" i ett uthus.

– Jag strävar efter att få så många olika modeller som möjligt. Helst vill jag ha tvåmanssågar. Sågar som har låg serie eller är ovanliga på andra sätt är förstås också intressanta, säger Peter.

Peters stora stolthet är en **Archimedes MS från 1948**, en 2-cylindrig tvåmanssåg på 40 kilo. Archimedes är den enda svensk-tillverkade tvåmanssågen och det finns få exemplar kvar i världen. Originallåda och instruktionsbok gör att Peters ögonsten smäller ganska högt trots att tändspolen är trasig.

– Min Archimedes hämtade jag i Skåne. Jag satte in en annons under "önskas köpa" och fick napp, berättar Peter.

En annan raritet är den tyska enmanssågen **Solo Twin från 1965**. Också den är 2-cylindrig, vilket är mycket ovanligt när det gäller enmanssågar. Modellen har högt samlarvärde.

– Det roligaste med att samla är nog den känsla av tillfredsställelse och belöning jag får när jag hittar något ovanligt. Jag är också intresserad av den enskilda sågens historia, var den kommer ifrån, vem som haft den och sådant, säger Peter. ■

Demonstration av en Sachs Dolmar KSM4 – en unik såg med unikt ljud tack vare sin vankelmotor. Få sågar har denna typ av motor.

VILKET KAP. Anders Saxholm från Grythyttan har cirka 1 000 sågar i sin samling. Sedan han började tävla i snabbkap, så kallad hot saw, har han svårt att hinna med samlandet. Grenen går ut på att starta sågen och göra tre skär i en stock på kortast möjliga tid. Häromdagen vann han på tiden 5,3 sekunder. Sågen är en ren tävlingssåg byggd på en Husqvarna 3120.

Här hänger samlarna:
chainsawcollectors.se

Många besökare ville titta på de gamla motorsågarna.